

Pääkirjoitus

Miksi pitäisi kirjoittaa suomeksi?

Kollegani sanoi, ettei aio enää kirjoittaa yhtään artikkelia suomeksi. Me kaikki tiedämme, ettei se kannata, jos haluaa meritoitua ja pärjätä apurahojen, tehtävien ja virkojen hauissa. Julkaisujen määrä vaikuttaa myös laitostasolla määrärahoihin, ja englanninkieliset referee-julkaisut painavat enemmän kuin kotimaiset. Nykyinen yliopistojärjestelmä ei kannusta julkaisemaan suomeksi.

Yliopistoille on kuitenkin asetettu tutkimuksen ja opetuksen lisäksi kolmas tehtävä: tutkijoiden tulisi osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun. Se tarkoittaa kommunikaatiota tieteen tuloksista suurelle suomalaiselle yleisölle. Moni ei-akateeminen suomalainen osaa englannin kieltä, mutta motivaation täytyy olla todella korkealla, että jaksaa lukea vaikeaa tutkimustekstiä englanniksi. Mitä järkeä on siinä, että tutkijat käyttävät kuukausia ja vuosia valmistellakseen tekstejä, joita lukevat vain toiset saman aihepiirin akateemikot? Kenelle ja ketä varten Suomessa tehdään tiedettä?

Kansainvälisellä tiedefoorumilla pienet maat ja kielet ovat periferiassa. Yhdysvallat ja Iso-Britannia ovat maailmanpolitiikan ja myös tiedemaailman keskustaa, jonka tavat ja käytännöt määrittävät pitkälti muualla tehtävää tiedettä. Periferian asema on hankala. Sen täytyy pitkälti lähteä liikkeelle keskustan sanelemista säännöistä, jos haluaa olla pelissä mukana. Suomessa olemme omaksuneet jo pitkälle angloamerikkalaisen tiedemaalman ajattelutavan, arvot ja kielen.

Yliopiston, kuten muidenkin suomalaisen yhteiskunnan instituutioiden, implisiittisessä arvomaailmassa kansallinen tehtävä on alisteinen kansainväliselle tehtävälle. Ei ole ihme, että suomen kielen, kulttuurin ja niihin perustuvan identiteetin arvostus laskee. Ensinnäkin käsketään laskemaan häntäänsä, vaikka vastikään maan ylimmässä päätösportaassa on perustettu maabrändiryhmä sitä nostamaan. Tehtävä Suomelle -raportissa peräänkuulutetaan esimerkiksi avoimempaa akateemista julkaisukäytäntöä. Mutta onko se todella avointa viestintää suurelle suomalaiselle yleisölle, jos suurin osa julkaisuista tehdään englanniksi? Suomenkielisen tieteellisen julkaisemisen vähentyminen on huolestuttanut ja saanut aikaan keskustelua akateemisissa piireissä. Keväällä 2011 kulttuurintutkijat käärivät hihansa ja perustivat Tiedä suomeksi! -kiertueen. Joukkoon on kerätty suomalaisia tiedelehtiä ja kustantamoita, myös Media & viestintä -lehti ja sen uusi toimiskunta on siinä mukana. Periferisessä Suomessa tarvitsemme tutkimusta omasta

kulttuuristamme, omalla kielellämme. Varsinkin median ja viestinnän tutkimuksen kohteet toimivat – ainakin vielä toistaiseksi – pääosin suomen kielellä. Viestikäämme siis suomalaisesta viestinnästä myös suomeksi!

Tässä numerossa käsitellään median representaatioita teknologian aiheuttamista kriiseistä ja uhkista. Ydinvoima, sen riskit ja onnettomuuksien vahingot ovat nousseet kuluneen kevään aikana mediassa mittaviksi aiheiksi. Maaliskuun alusta uutiset Japanin maanjäristyksestä ja Fukushiman ydinvoimalakatastrofista vyöryivät paitsi koko maailman myös suomalaisten tietoisuuteen. Tästä syystä Pekka Raution historialliseen aineistoon perustuva artikkeli Tshernobylin ydinvoimalaonnettomuuden tiedottamisesta Suomessa 1980-luvun lopulla on jälleen ajankohtainen. Raution mukaan suomalaisten viranomaisten tiedotus antoi lieventäviä kuvauksia onnettomuudesta. Suomessa pyrittiin myötäilemään Neuvostoliiton hallituksen linjaa, joka vaikenä tyys-
tin koko onnettomuudesta. Myös Japanissa on käynyt ilmi, että onnettomuus on ollut huomattavasti vakavampi kuin mitä viranomaiset aluksi halusivat kertoa. Salli Hakala luo katsauksen kriisiviestinnän tutkimukseen ja pohtii sitä muun muassa Fukushiman ja Tshernobylin ydinvoimalaonnettomuuksien viestinnän kannalta. Hakalan mukaan kriisejä johdetaan nykyisin ennen kaikkea julkisuudessa.

Hieman pienemmän mittakaavan säteilystä mutta sitäkin arkisemmasta ilmiöstä on kysymys Anna-Liisa Röngän artikkelissa, jossa tarkastellaan keskustelua matkapuhelinten säteilyn aiheuttamista terveysriskeistä. Kehysanalyysin tuloksena selviää, että keskustelua matkapuhelinsäteilystä dominoi hallinnan kehys, jossa säteilyn vaikutukset teoretisoidaan ja esitetään erillisinä ihmisten arjesta. Röngän mukaan suomalaista keskustelua leimaa teknologiamyönteisyys. Riikka Homanen on hänkin käyttänyt kehysanalyysin viitekehystä tarkastellessaan Internetissä kiertävien sikiökuvien merkityksiä. Keskeiseksi nousee sikiön fetisoinnin kehys, jossa sikiö saa merkityksiä paitsi biologisena olentona, myös poliittisena hahmona tai arvokkaana tuotteena. Kirjoitusten keskeisenä teemana ovat siis teknologian aiheuttamien katastrofien, haittojen ja pelkojen representaatiot mediassa. Yhtäältä uhkia, joilla on jopa kuolettavia seurauksia, vähätellään, ja toisaalta teknologian pelkoja yllytetään. Eittämättä media on kuitenkin tärkeässä roolissa tuottaessaan ja välittäessään tietoa katastrofeista ja uhkista. Nykyajan riskiyhteiskunnassa media jäsentää niin laajoja kuin pienempiäkin ihmismääriä koskevia uhkia ja vaaroja. Juuri siksi on tärkeää, että viestinnän tutkijat tarkastelevat kriittisesti uhkakuvia käsitteleviä mediatekstejä.